Комунальний заклад Сумської обласної ради
«Сумський фаховий медичний коледж»

Циклова комісія освітніх компонентів, що формують
загальні та спеціальні компетентності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи
Людмила ЛЯШЕНКО
«01» вересня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
на 2026/2027 н.р.

Назва навчальної дисципліни	**Медсестринська етика та деонтологія**
Галузь знань	**22 Охорона здоров'я**
Спеціальність	**223 Медсестринство**
Освітньо-професійна програма	**Сестринська справа**
Форма навчання	денна
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Обсяг кредитів ECTS/	3,0
Загальна кількість годин	90 год.
Розробники:	**Алла КОВАЛЬОВА**

Робочу програму розглянуто та схвалено
на засіданні ЦК ОКЗСК
протокол № 1 від 01.09.2026 року
Голова ЦК_____Марина КІСІЛЬОВА

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медсестринська етика та деонтологія

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-кваліфікаційний рівень, форма навчання		
Галузь знань	22 Охорона здоров'я	
Спеціальність	223 Медсестринство	
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа	
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр	
Форма навчання:	денна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Обсяг кредитів ECTS	3,0	
Загальна кількість годин:	*90*	
аудиторних	*30*	
Із них	*лекції*	*6*
	семінарські заняття	-
	практичні заняття	24
	лабораторні заняття	-
Самостійна робота здобувача освіти, у тому числі індивідуальна робота	60	
Підготовка та проведення екзамену	-	
Кількість модулів	-	
Форма підсумкового контролю	-	
Найменування показників навчальної дисципліни		
Навчальний рік підготовки	2026/2027	
Термін вивчення дисципліни	IV семестр	

Структура навчальної дисципліни та розподіл годин за семестрами відповідно до робочого навчального плану

Курс	***Семестр***	***Види занять***				***Підготовка та проведення екзамену***	***Семестровий контроль***
		Всього	***Лекції***	***Практичні/ Лабораторні***	***Самостійна робота***		
III	V	90	6	24	60	-	Диф.залік

ІІ. Мета та завдання навчальної дисципліни

1. Підготовка здобувача освіти до професійного спілкування з пацієнтом і встановлення ефективної взаємодії.
2. Формування розуміння специфіки медсестринської діяльності як професії типу «людина — людина» та дотримання конфіденційності.
3. Опанування основ медсестринської етики та деонтології у професійній діяльності.
4. Підготовка до вирішення етичних проблем у медичній практиці та усвідомлення їх актуальності.

Після вивчення дисципліни ***здобувачі освіти повинні знати:***

1. основні принципи медичної етики та деонтології;

2. Основні етичні категорії;
3. Етичний кодекс медичної сестри України;
4. Особливості спілкування медичної сестри з пацієнтами різного віку;
5. Типи діяльності медичної сестри;
6. Особливості поведінки медичної сестри залежно від типу пацієнта;
7. Види ятрогеній та методи профілактики їх;
8. Біоетичні проблеми народження та смерті;
9. Як дотримуватися принципів конфіденційності;
10. Як дотримуватися професійної таємниці.

Здобувачі освіти повинні вміти:

1. Керуватися в своїй діяльності основними етичними категоріями: обов'язком, гідністю, совістю, честю, відповідальністю;
2. Створити колегіальні взаємовідносини в медичному колективі;
3. Дотримуватися морально-етичних норм у своїй роботі;
4. Використовувати нормативно-правову документацію в професійній діяльності;
5. Дотримуватися професійної таємниці;
6. Аналізувати професійні помилки та їх порушення;
7. Запобігати виникненню конфліктних ситуацій;
8. Вирішити конфлікт;
9. Запобігати виникненню ятрогеній;
10. Визначати термінальні стани;
11. Надавати психологічну підтримку вмираючому пацієнтові, родичам умираючого (померлого)
12. Застосовувати ефективні етичні та деонтологічні підходи у вирішенні біоетичних проблем сучасної медицини.

Здобувачі освіти мають бути поінформовані про:

1. Суучасний стан розвитку медсестринства;
2. Реформування медсестринської освіти та практики;
3. Проєкт Закону України "Про права пацієнтів в Україні"; чинні накази та інструкції МОЗ України.

III. Компетентності та очікувані результати навчання, формування яких сприяє дисципліна. Згідно з освітньо-професійною програмою «*Сестринська справа*» дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти наступних компетентностей:

Компетентність	**Знання**	**Уміння/навички**	**Комунікація**	**Автономія та відповідальність**
	Зн1. Всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання у сфері навчання та/або професійної діяльності, усвідомлення меж цих знань	**Ум1**. Широкий спектр когнітивних та практичних умінь/навичок, необхідних для розв'язання складних задач у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання **Ум2**. Знаходження творчих рішень або відповідей на чітко визначені конкретні та абстрактні проблеми на основі ідентифікації та застосування даних **Ум3.** Планування, аналіз, контроль та оцінювання власної роботи та роботи інших осіб у спеціалізованому контексті	**К1**. Взаємодія з колегами, керівниками та клієнтами у питаннях, що стосуються розуміння, навичок та діяльності у професійній сфері та/або у сфері навчання **К2.** Донесення до широкого кола осіб (колеги, керівники, клієнти) власного розуміння, знань, суджень, досвіду, зокрема у сфері професійної діяльності	**АВ1.** Організація та нагляд (управління) в контекстах професійної діяльності або навчання в умовах непередбачуваних змін **АВ2.** Покращення результатів власної діяльності і роботи інших **АВ3.** Здатність продовжувати навчання з деяким ступенем автономії
Інтегральна компетентність				
Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в медичній галузі та передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю умов.				

Загальні компетентності				
ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ЗН1	УМ 1 Ум2,Ум3	К1	АВ2
ЗК 3 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.	ЗН1		К1 К2	АВ2
ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗН1	Ум1	К1 К2	АВ1 АВ2
ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ЗН1		К2	АВ
ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ЗН1	Ум2 Ум3	К2	АВ1
ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії	ЗН1	Ум1	К1 К2	АВ 2
Спеціальні компетентності				
СК 1 Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.	ЗН1	К1 К2	К1 К2	АВ1 АВ2 АВ3
СК 3 Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.	ЗН1	Ум1 Ум3	К1 К2	АВ1 АВ3

СК 4 Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно просвітницьку роботу.	ЗН1	Ум1 Ум2	К2	АВ1 АВ2
СК 5 Здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами.	ЗН1	Ум1 Ум2 Ум 3	К1 К2	АВ1 АВ2 АВ3
СК 6 Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.	ЗН1	Ум1	К1 К2	АВ1 АВ2
СК 7 Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства	ЗН1	Ум1	К1 К2	АВ1 АВ2
СК 11 Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.	ЗН1	Ум1 Ум2 Ум 3	К1	АВ1 АВ2
СК 12 Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).	ЗН1	Ум1	К2	АВ1 АВ3
СК 14 Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології	ЗН1	Ум1	К1 К2	АВ1 АВ2

Результати навчання. Інтегративні кінцеві результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна «*Медсестоpинстка етика та деонтоологія*», які визначені

освітньо-професійною програмою «Сестринська справа» підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності *223 Медсестринство* є:

РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно правовими документами.

РН 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.

РН 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації;
забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів

РН 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

IV. Програма навчальної дисципліни

№ п/п	Назва змістових модулів і тем	Всього	У тому числі		
			Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.					
1	Етика та деонтологія як основа лікарської діяльності		2	8	24
2	Проблеми деонтології та лікарської етики в професійній діяльності		2	8	12
3	Моральні та правові аспекти лікарської діяльності.		2	8	24
Усього			**10**	**24**	**60**

V. Теми лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття про медичну етику і деонтологію. Етичні категорії. Етичний кодекс медичної сестри України та інші сучасні етико-нормативні документи.	**2**
2.	Інформування пацієнта та збереження професійної таємниці. Професійні помилки в роботі медичних працівників. Професійні правопорушення. Відповідальність медсестер за скоєння злочинів.	**2**
3.	Загальні психологічні основи міжособистісного спілкування. Деонтологічні особливості спілкування медичної сестри з колегами, пацієнтами, родичами. Біоетичні проблеми в сучасній медицині.	**2**
	Усього	**6**

VI. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття про медичну етику і деонтологію. Етичні категорії.	**4**
2.	Етичний кодекс медичної сестри України та інші сучасні етико-нормативні документи.	**4**
3.	Інформування пацієнта та збереження професійної таємниці. Професійні помилки і професійні правопорушення в діяльності медпрацівників. Етична та правова оцінка.	**4**
4.	Професійні правопорушення. Відповідальність медсестер за скоєння злочинів.	**4**
5.	Загальні психологічні основи міжособового спілкування. Етико-деонтологічні та психологічні особливості роботи медсестри з пацієнтами різних категорій (вік, характер захворювання, ВКХ та ін.).	**4**
6.	Біоетичні проблеми в сучасній медицині.	**4**
	Усього	**24**

VII. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етика взаємовідносин медичної сестри в лікувально-профілактичних закладах різного профілю	**12**
2.	Психологічний захист медичної сестри як засіб профілактики емоційного “згорання”	**12**
3.	Особливості спілкування з пацієнтам різного віку. Особливості етико-деонтологічної роботи з пацієнтами геронтологічних відділень	**12**
4.	Право пацієнта на інформацію. Роль медичної сестри в профілактиці ятрогеній	**12**
5.	Особливості етико-деонтологічної роботи з пацієнтами паліативних відділень і хоспісів	**12**
	Усього	**60**

VIII. Зміст програми

Тема 1

Поняття про медичну етику і деонтологію. Етичні категорії. Етичний кодекс медичної сестри України та інші сучасні етико-нормативні документи

Лекція 1

Історія етичних концепцій та вчень. Поняття про медичну етику, її основні завдання. Медична деонтологія як розділ медичної етики, її основні завдання. Професійна поведінка медичної сестри. Етичні категорії.

Практичне заняття 1

Поняття про медичну етику та деонтологію. Співвідношення поняття «етика» і «деонтологія». Ключові етичні категорії в медецині. Основні принципи біоетики. Розбір ситуаційних задач.

Практичні навички:

- дотримуватися деонтологічно коректної комунікації.
- вміння застосовувати принципів біоетики на практиці.
- застосовувати навички вирішення етичних та професійних конфліктів.
- дотримуватися морально-етичних норм у своїй роботі

Практичне заняття 2

Етичний кодекс медичної сестри України, складові Етичного кодексу.

Дотримання правил внутрішньої та зовнішньої культури поведінки, правило етикету. Нормативно - правова документація у фаховій діяльності медсестри. Етичний кодекс медичної сестри України, складові Етичного кодексу. Дотримання правил внутрішньої та зовнішньої культури поведінки, правило етикету.

Практичні навички:

- дотримуватися правил внутрішньої культури поведінки.
- вміти створити колегіальні взаємовідносини на робочому місці.
- дотримуватися правил зовнішньої культури поведінки.
- керуватися в своїй діяльності такими основними етичними категоріями: обов'язок, гідність, совість, честь, відповідальність.
- дотримуватися деонтологічних принципів поведінки.
- дотримуватися морально-етичних норм у своїй роботі.
- використовувати нормативно-правову документацію в професійній
- діяльності.
- уміти працювати в медико-санітарній бригаді.

Тема 2

Інформування пацієнтів та збереження професійної таємниці. Професійні помилки і професійні правопорушення в діяльності медпрацівників. Етична та правова оцінка. Професійні правопорушення. Відповідальність медсестер за скоєння злочинів.

Лекція 2

Права та свободи медичної сестри. Права пацієнтів. Поняття про професійну таємницю. Професійні помилки і професійні злочини медичної сестри, види відповідальності за їх скоєння Об'єктивні і суб'єктивні причини виникнення помилок у роботі медичної сестри.

Визначення професійних правопорушень і злочинів. Складові кримінальних злочинів у медицині. Види вини медичного працівника в кримінальному злочині. Підстави для настання кримінальної відповідальності медичних працівників. Підстави для звільнення медичного працівника від кримінальної відповідальності.

Практичне заняття 3

Опрацювання документу «ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ В ЄВРОПІ» та його основних положень:

- інформація (медична інформація);
- нерозголошення та збереження таємниці (поняття,об'єкт лікарської таємниці,);
- згода на догляд та лікування;

Практичні навички:

- основні принципи прав людини;
- основні положення клятви Гіппократа та Флоренс Найтінгейл;
- основні положення « Декларації про захист прав людей в Європі »;
- професійні помилки і професійні злочини медичної сестри;
- об'єктивні і суб'єктивні помилки в роботі медичного працівника.

Практичне заняття 4

Розгляд ситуаційних задач та ситуацій стосовно правопорушень та злочинів, які можуть бути у діяльності медичного працівника.

Розгляд складових кримінального злочину за який настає кримінальна відповідальність. Види вини в кримінальному злочині, види відповідальності та стаття ККУ.

Практичні навички

- цивільні, адміністративні і дисциплінарні проступки в діяльності медичних працівників і відповідальність за них.
- кримінальна відповідальність у діяльності медичного працівника.

• колегіальність у медичному колективі як один із наріжних принципів регулювання стосунків між співробітниками.

Тема 3

Загальні психологічні основи міжособистісного спілкування. Деонтологічні особливості спілкування медичної сестри з колегами, пацієнтами, родичами. Біоетичні проблеми в сучасній медицині.

Лекція 3

Поняття про спілкування. Засоби, функції, різновиди спілкування. Компоненти, що сприяють розвитку комунікації як основи для побудови взаємовідносин: відчуття присутності, основні принципи вміння слухати, вміння сприймати, проявляти турботу, розкриватися самому, співпереживати, бути щирим, поважати іншу людину тощо. Культура спілкування**.** Вплив особливостей темпераменту, характеру особистості на індивідуальний стиль спілкування, моральні, інтелектуальні риси характеру.

Особистісні орієнтації та рівні спілкування. Адекватність розуміння поведінки інших людей. Засоби інтерпретації в процесі міжособистісного розуміння: аналітичний, емоційний, перцептивно-асоціативний, соціально-асоціативний. Особливості спілкування з родичами пацієнтів. Особливості спілкування медичних працівників між собою.

Розкрити поняття біоетики; знати моральні критерії та принципи біоетики; у чому полягає суть евтаназії, трансплантації органів, клонування людини, сурогатне материнство та стерилізація.

Практичне заняття 5

Дослідження міжособистісних стосунків. Визначення типів пацієнтів, характеристика поведінки різних типів пацієнтів, визначення відношення до хвороби у різних типів пацієнтів.

Типи поведінкових реакцій пацієнта (впевнений у собі, невпевнений у собі, агресивний). Тактика поведінки медичної сестри щодо різних типів пацієнтів. Можливі реакції поведінки пацієнтів у критичній ситуації. Діагностика доброзичливості та довіри. Методика «Чи конфліктні Ви?».

Конфлікт, причини, типи, структура, динаміка. Необґрунтовані судження у спілкуванні як передумова конфлікту. Функції, типологія конфліктів. Міжособистісні конфлікти різного змісту. Психологічна структура конфлікту. Внутрішньо групові та міжгрупові конфлікти. Психологічні особливості управління конфліктом. Основні типи поведінки при розв‘язанні конфлікту. Відстань між співрозмовниками та особистий простір. Типи запитань, що використовує медична сестра, проводячи інтерв‘ю. Типи поведінкових реакцій.

Пракктичні навички:

- вміти визначити тип поведінкової реакції пацієнта, ставлення пацієнта до хвороби, розпізнавати конфліктні тригери;
- користуватися вербальним інструментарієм інтерв’ю враховувати проксеміку;
- вміти застосовувати диференційовану тактику спілкування, управляти міжособистісними конфліктами, нейтралізувати передконфліктні ситуації;

Практичне заняття № 6

Обговорення поняття біоетика. Визначення мети та завдання біоетики, моральних критеріїв та принципів біоетики.

Розгляд сучасних психологічних проблем біоетики: розгляд аргументів «За» і «ПРОТИ», що стосуються процесів евтаназії, трансплантації органів, клонування людини, сурогатного материнства та стерилізації. Евтаназія, трансплантація, сурогатне материнство, клонування людини, стерилізація. Побудова стратегії спілкування з пацієнтами даної категорії.

Практичні навички:

- уміння виявляти приховані етичні конфлікти у медичних кейсах;
- навичка повідомляти погані новини та обговорювати лімітацію терапії;
- здатність переконуватися, що пацієнт дійсно розуміє суть втручання та приймає рішення добровільно;
- навичка медіації між родичами пацієнта та медичним персоналом в умовах кризових станів;
- профілактика власного професійного вигорання (синдрому жалю та втоми від співчуття) при роботі з важкими етичними кейсами.

IX. Форми та методи контролю

Програмою передбачені лекції, навчальна практика та самостійна позааудиторна робота здобувача освіти. Заняття проводяться з використанням різних форм роботи:

Словесні методи:

- ***пояснення*** – використовуємо під час викладання та закріплення нового матеріалу, супроводжуємо різними засобами унаочнення, зокрема слайдами.
- ***інструктаж*** - *м*ає інформативний локальний характер, близький до розпорядження алгоритмічного типу. Його застосовуємо на практичних заняттях.
- ***розповідь*** –послідовне викладення ознак, особливостей предметів і явищ.
- ***бесіда***

Вступна бесіда – знайомство з темою заняття (актуальність, мотивація навчальної діяльності).

Бесіда-повідомлення - виклад інформації, що ґрунтується переважно на спостереженнях, організованих викладачем за допомогою наочних посібників (малюнків, таблиць, схем, презентацій).

Бесіду-повторення - використовуємо для закріплення навчального матеріалу.

Контрольну бесіду - застосовуємо при перевірці засвоєних знань.

- ***навчальна дискусія*** - обговорення роботи в малих групах, при використанні мозкового штурму, методу «6 капелюхів» - (розгляд ситуації зі сторони фактів, емоцій, критики, позитиву, креативності, управління) шляхом рольової гри тощо.

Наочні методи навчання:

- ***ілюстрування*** – демонстрування ілюстрованих посібників, плакатів, схем, рисунків на дошці, слайдів, фотографій;
- ***демонстрування*** - показ матеріалів у динаміці (відеоролики);

Практичні методи навчання

- виконання психодіагностичних завдань (тестів);
- рішення психологічних завдань;
- вправи;
- групові дискусії;
- ситуативні ігри, що імітують досліджувані процеси.

X. Перелік практичних навичок

1. Діагностика міжособистісних стосунків у групі;
2. Дослідження темпу усної мовної діяльності;
3. Складання рекомендацій дружніх стосунків між собою;
4. Відпрацювання навичок діалогічної мови та формул мовного етикету;
5. Дослідження невербальних навиків спілкування;
6. Складання рекомендації щодо усунення безтактності в поведінці;
7. Складання плану поведінки з різними типами пацієнтів.
8. Інтерпретація проведених досліджень;
9. Розв‘язування ситуаційних задач по визначенню різних типів пацієнтів.

XI. Перелік питань до диференційованого заліку/екзамену

1. Медична етика, її завдання.

2. Медична деонтологія, її завдання.
3. Етичний кодекс медичної сестри України.
4. Основні етичні категорії, визначення понять.
5. Об’єктивні і суб’єктивні помилки в роботі медичного працівника.
6. Цивільні, адміністративні і дисциплінарні проступки в діяльності медичних працівників і відповідальність за них.
7. Кримінальна відповідальність у діяльності медичного працівника.
8. Колегіальність у медичному колективі як один із наріжних принципів регулювання стосунків між співробітниками.
9. Психологічні варіанти взаємовідносин медичної сестри і пацієнта.
10. Типи медичної сестри.
11. Особливості спілкування медичної сестри і пацієнта.
12. Класифікація типів пацієнтів.
13. Поняття професійної таємниці.
14. Клятва Гіппократа.
15. Клятва Ф. Найтінгейл.
16. Поняття про ятрогенні захворювання.
17. Роль психіки у виникненні ятрогеній.
18. Фактори, що зумовлюють виникнення ятрогенних захворювань.
19. Види ятрогеній залежно від причини їх розвитку.
20. Профілактика ятрогеній.
21. Поведінка щодо вмираючого.
22. Поведінка щодо родичів умираючого (померлого).
23. Біоетичні проблеми народження.
24. Біоетичні проблеми смерті.

XII. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Критерії оцінювання навчальних досягнень за 4-х бальною системою оцінювання

Оцінка **«відмінно»** ставиться, коли здобувач освіти виявив глибокі і міцні знання навчального матеріалу в обсязі робочої програми дисципліни, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію. Використовує набуті знання і вміння для прийняття рішень у стандартних і нестандартних ситуаціях. Переконливо аргументує відповіді, відстоює власну позицію щодо питань, які розглядаються. Здобувач освіти добре знайомий із основною, а також додатковою літературою з навчальної дисципліни. Володіє вміннями та компетенціями—загальними та фаховими, передбаченими освітньо-професійною програмою. Здатний демонструвати практичні навички та вміння розв'язувати різнорівневі завдання професійної діяльності.

При виконанні практичних навичок повністю і без помилок виконує всі етапи алгоритму дій в повному обсязі, застосовує навички спілкування з пацієнтом на всіх етапах алгоритму, володіння навичками з охорони праці та інфекційної безпеки. Вміє оцінювати емоційний стан та соціальну поведінку.

При тестовому контролі дас правильні відповіді на 90 - 100% від загальної кількості тестових завдань.

Оцінка **«добре»** ставиться, якщо здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу. Вміє застосовувати набуті знання та вміння для розв’язання практичних завдань, але допускає окремі неточності. У відповіді простежується порушення принципу систематичності і логічності викладу навчального матеріалу. Самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких с незначною. Здобувач виявляє ґрунтовне знання основної бібліографії, однак лише поверхово орієнтується у допоміжній літературі.

При виконанні практичних навичок може допускати помилки в підготовчому етапі. Алгоритми виконуються у правильній послідовності. Допущені помилки не впливають на кінцевий результат процедури та стан здоров'я.

При тестовому контролі дає правильні відповіді на 75 - 89% від загальної кількості тестових завдань.

Оцінка **«задовільно»** ставиться, якщо здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, але допуска значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача. У своїх міркуваннях спирається на повторення думок викладача або автора, не вміє навести власні приклади, не може відповісти на додаткові запитання. Відповіді не відображають самостійного розуміння теми. Не завжди робить правильні логічні висновки й узагальнення. Намагається оволодіти уміннями та компетенціями — загальними та фаховими, передбаченими освітньо-професійною програмою. Недостатньо володіє навичками з охорони праці, інфекційної безпеки, знаннями нормативної бази в галузі охорони здоров'я і фармації. Здатний виконувати практичні навички й уміння типових завдань діяльності, відповідно до теми.

При виконанні практичних навичок досягає бажаного результату, але може порушувати послідовність виконання.

При тестовому контролі дає правильні відповіді на 55 - 74 % від загальної кількості тестових завдань.

Оцінка **«незадовільно»** ставиться, якщо здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну його частину. Він спроможний висвітлити лише окремі питання, не вміючи їх аргументувати чи пояснити. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни відсутня. Його участь у освітньому процесі є пасивною, відповіді в більшості с неправильними або дуже поверховими, не здатний відтворювати практичні навички або допускає помилки, які завдають шкоди здоров'ю пацієнта.

При тестовому контролі дає правильні відповіді менше ніж на 55 % від загальної кількості тестових завдань.

Здобувач освіти повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни.

XIII. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна

Етичний кодекс медичної сестри України // Сімейний лікар +. — 2004. — № 5. — С. 5.

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — 2-е вид., стер. — К.: ВСВ "Медицина", 2009. — 200 с.

Москаленко В.Ф., Попов М.В. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми. — Вінниця: Нова книга, 2005. — 218 с.

Назар П.С., Віленський Ю.Г., Грандо О.А. Основи медичної етики. — К.: Здоров'я, 2002. — 344 с.

Основи загальної і медичної психології / За ред. І.С. Вітенка і О.С. Чабана. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 344 с.

Пасєчко Н.В., Лемке М.О., Мазур П.Є. Основи сестринської справи: підручник. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. — 544 с.

Додаткова

Грабова А. Психологія спілкування медсестри і пацієнта // Медична сестра. — 2005. — № 1. — С. 30—31.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г.

Медсестринський процес: Основи сестринської справи та клінічного медсестринства. — К.: Здоров'я, 2001. — 208 с.

Запорожан В.М. Нооетика — філософські і світоглядні основи глобальної

білетики // Лікарський вісник. — 2006. — № 1. — С. 56—62.
Кодекс професійної етики Міжнародної ради медсестер (1973) // Сімейний лікар +. — 2004. — № 5. — С. 4.

Куліченко В. Біоетика / В. Куліченко С. Пустовіт // Медична сестра. — 2006. — № 1. — С. 17—19.

Нечерда В. Біомедична етика — наука про виховання людства // Медична сестра. — 2005. — № 1. — С. 27—29.

Пиріг Л. Соціоетика та біоетика — сучасні реалії в Україні // Ваше здоров'я. — 2006. — № 30. — С. 6.

Порохняк І. Спілкування медичної сестри з пацієнтами: питання комунікації // Медична сестра. — 2005. — № 1. — С. 34—35.

Поцюрко Р.І. Деякі морально-етичні, деонтологічні і психологічні аспекти діяльності медичної сестри // Медсестринство України. — 2003. — № 2. — С. 26—27.

Психологія кризових станів: навч. посіб. / О.Т. Шевченко. — К.: Здоров'я, 2005. — 120 с.